

TRƯỜNG ĐẠI HỌC CÔNG NGHỆ THÔNG TIN
KHOA KỸ THUẬT MÁY TÍNH

IT012 - TỔ CHỨC VÀ CẤU TRÚC MÁY TÍNH II

CHƯƠNG 4

MẠCH SỐ

TRẦN ĐẠI DƯƠNG

Thành phố Hồ Chí Minh, ngày 09 tháng 09 năm 2022

Mục tiêu

- Hiểu được chức năng và cấu trúc của mạch số
- Có thể phân tích được hoạt động của mạch số
- Có thể thiết kế mạch số tổ hợp

Nội dung

1. Mạch số
2. Mạch tổ hợp
3. Thiết kế mạch tổ hợp
4. Mạch tuần tự
5. Thiết bị lưu trữ
6. Câu hỏi và Bài tập

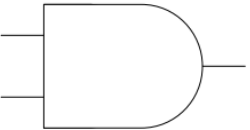
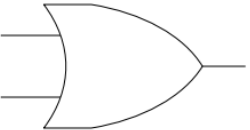
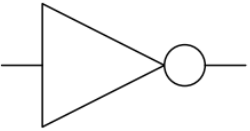

Mạch số (1/3)

- Mạch số là mạch thu nhận, truyền, lưu trữ và xử lý tín hiệu số
- Thiết kế mạch số:
  - Xác định chức năng của mạch số
    - Tìm mối quan hệ giữa các ngõ vào và các ngõ ra:
      - Hàm Boolean
      - Bảng chân trị
  - Xác định cấu trúc của mạch số
    - Tìm và kết nối các thiết bị thực hiện các toán tử luận lý:
      - AND, OR, NOT

Mạch số (2/3) – Các cổng luận lý

Tên	Ký hiệu	Hàm Boolean	Bảng chân trị		
AND		$F = AB$	A	B	F
			0	0	0
			0	1	0
			1	0	0
			1	1	1
OR		$F = A + B$	A	B	F
			0	0	0
			0	1	1
			1	0	1
			1	1	1
NOT		$F = \bar{A}$	A	F	
			0	1	
			1	0	

$$F = AB + C$$

A

B

C

F

$$F = (\bar{A} + B)(C + D + E)$$

A

B

C
D
E

F

Quiz 1

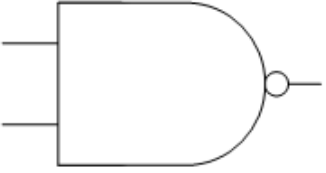
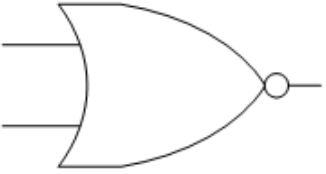
- Hiện thực các hàm luận lý sau:

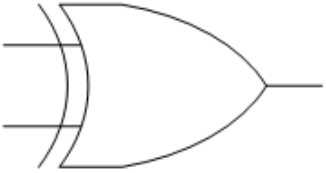
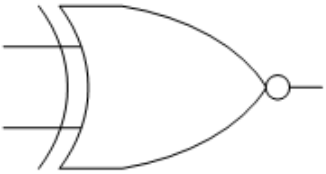
$$F1(A, B, C) = (\bar{A} + B)(C + D)B$$

$$F2(A, B, C) = (\bar{A} + BC)(C + ABD) + D$$

Mạch số (3/3) – Các cổng luận lý khác

Tên	Ký hiệu	Hàm Boolean	Bảng chân trị		
NAND		$F = \overline{AB}$	A	B	F
			0	0	1
			0	1	1
			1	0	1
			1	1	0
NOR		$F = \overline{A + B}$	A	B	F
			0	0	1
			0	1	0
			1	0	0
			1	1	0

Tên	Ký hiệu	Hàm Boolean	Bảng chân trị		
XOR		$F = A \oplus B$	A	B	F
			0	0	0
			0	1	1
			1	0	1
			1	1	0
XNOR (NXOR)		$F = \overline{A \oplus B}$	A	B	F
			0	0	1
			0	1	0
			1	0	0
			1	1	1

Quiz 2

- Hiện thực các hàm luận lý sau:

$$F1(A, B, C) = (\overline{A}\overline{B} + C)\overline{A} + \overline{B}$$

$$F2(A, B, C) = \overline{A} + (B \oplus C)(C + \overline{A \oplus D})$$

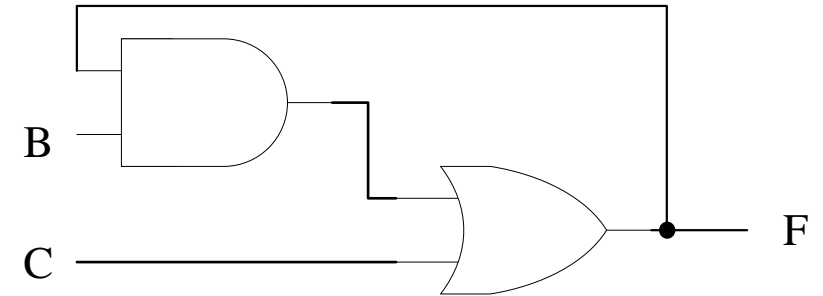
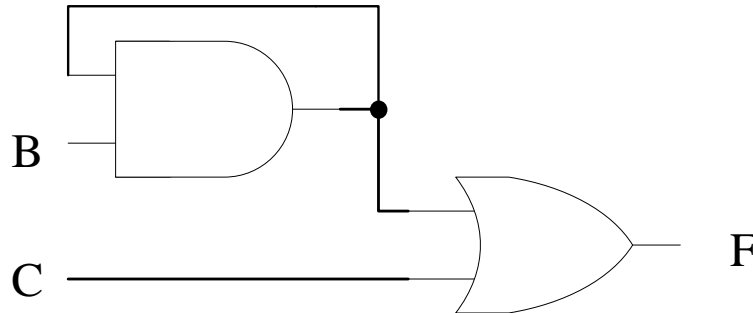
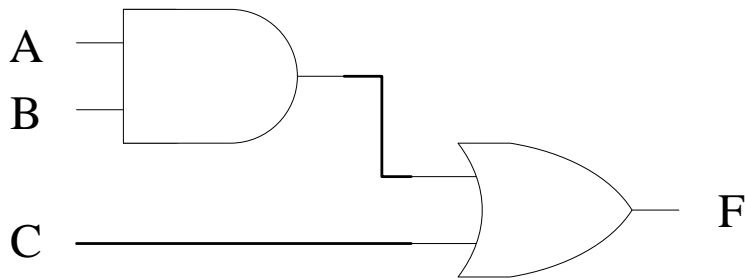
Mạch tổ hợp (1/2) – Thiết bị tổ hợp

- Thiết bị tổ hợp là thiết bị có tính chất sau:
  - Có một hay nhiều ngõ vào
  - Có một hay nhiều ngõ ra
  - Có đặc tả chức năng mô tả chi tiết giá trị mỗi ngõ ra cho mọi tổ hợp giá trị của tất cả ngõ vào (Hàm Boolean)
  - Có đặc tả định thời mô tả thời gian lan truyền (thời gian tối thiểu mà ngõ ra sẽ ổn định và hợp lệ khi 1 ngõ vào thay đổi)
- Ví dụ: AND, OR, NOT, XOR, XNOR, NAND, NOR

Mạch tổ hợp (2/2)

- Mạch tổ hợp là mạch chỉ chứa các thiết bị tổ hợp được kết nối với nhau và **không** tồn tại hồi tiếp
  - Một thiết bị tổ hợp cũng được xem là một mạch tổ hợp
  - Hồi tiếp: Ngõ ra được dùng như ngõ vào để tính toán **lại** ngõ ra

Thiết kế mạch tổ hợp (1/2)

- Mục tiêu: Có được bản vẽ sơ đồ mạch tối ưu nhất về diện tích
  - Hàm Boolean ánh xạ ngõ ra phải có biểu thức tối ưu nhất
    - Tối ưu luận lý (Đại số Boolean / K-map)
      - Bảng chân trị biểu diễn chức năng của mạch
- Quy trình thiết kế

Lập bảng
chân trị

Tối ưu
luận lý

Vẽ mạch
luận lý

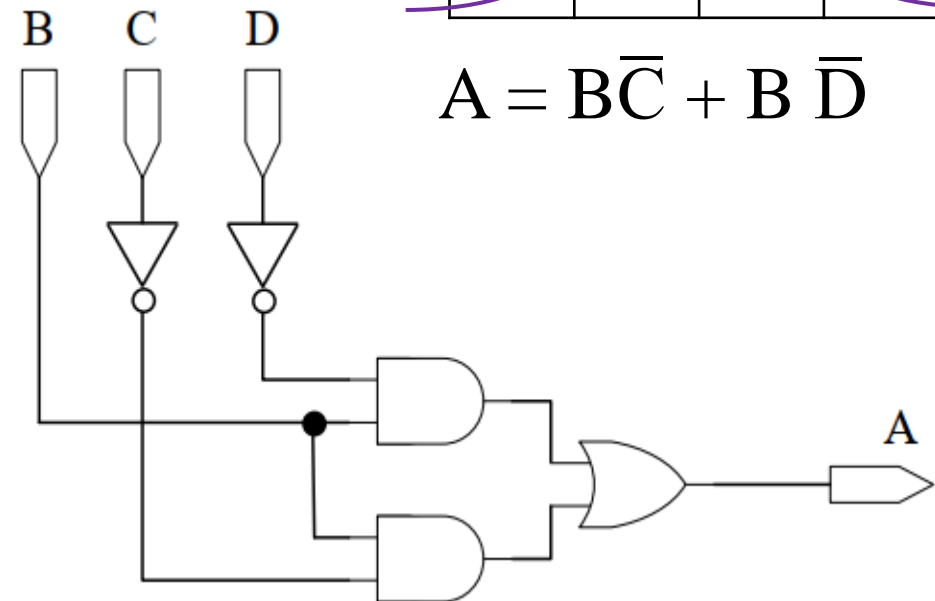
Thiết kế mạch tổ hợp (2/2)

Bài toán: Thiết kế mạch báo động ($A = 1$) cho lái xe với các tình huống: Bugi bật ($B = 1$) và cửa mở ($C = 0$), hoặc chưa cài dây an toàn ($D = 0$) và bugi bật ($B = 1$)

B	C	D	A
0	0	0	
0	0	1	
0	1	0	
0	1	1	
1	0	0	1
1	0	1	1
1	1	0	1
1	1	1	

A	CD			
B				
	00	01	11	10
0				
1	1	1		1

$$A = B\bar{C} + B\bar{D}$$

Quiz 3

- Thiết kế mạch tổ hợp có chức năng phát hiện một ký số thập phân lớn hơn 7
  - Gợi ý: 4 ngõ vào, 1 ngõ ra

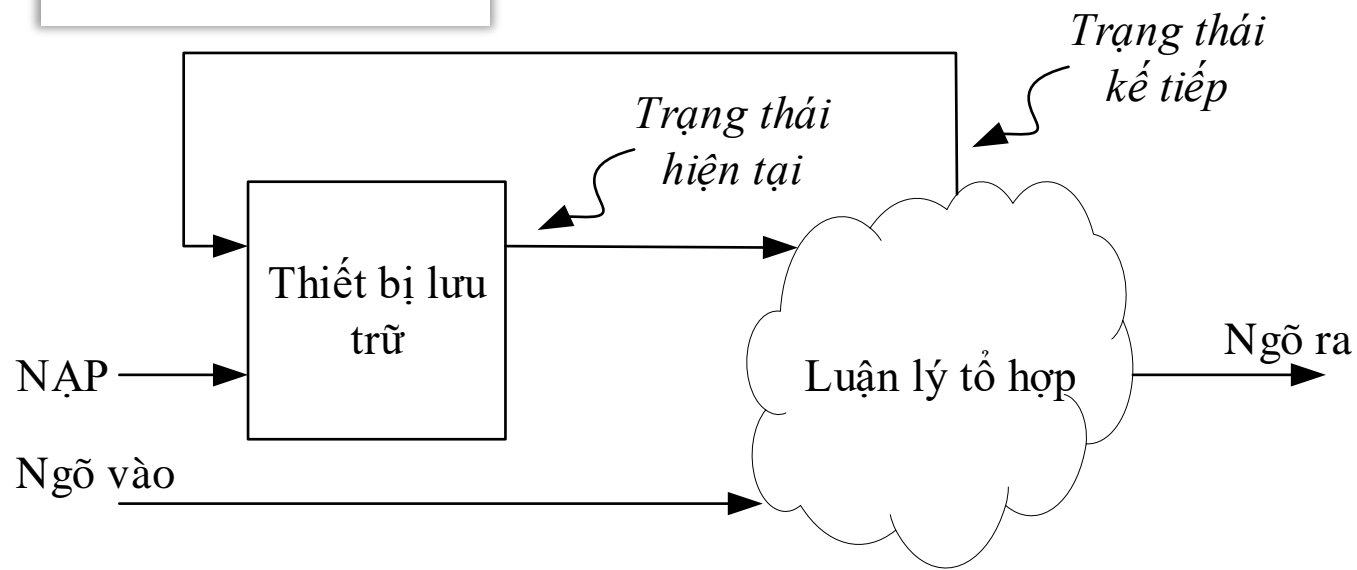

Mạch tuần tự (1/2)

- Vấn đề của mạch tổ hợp:
  - Số lượng tín hiệu cần xử lý tăng lên
    - Tăng số lượng ngõ vào để nhận tín hiệu
      - Mạch trở nên phức tạp và khó để hiện thực
- Liên hệ thực tế: Chỉ có 1 phòng học nhưng có tới 3 lớp cần sử dụng
  - Giải pháp: Chia 3 ca, mỗi lớp học 1 ca
- Áp dụng cho mạch số: Nhập nhiều tín hiệu cho 1 ngõ vào bằng cách “chia ca”: Mạch tuần tự!

Mạch tuần tự (2/2) – Cấu trúc

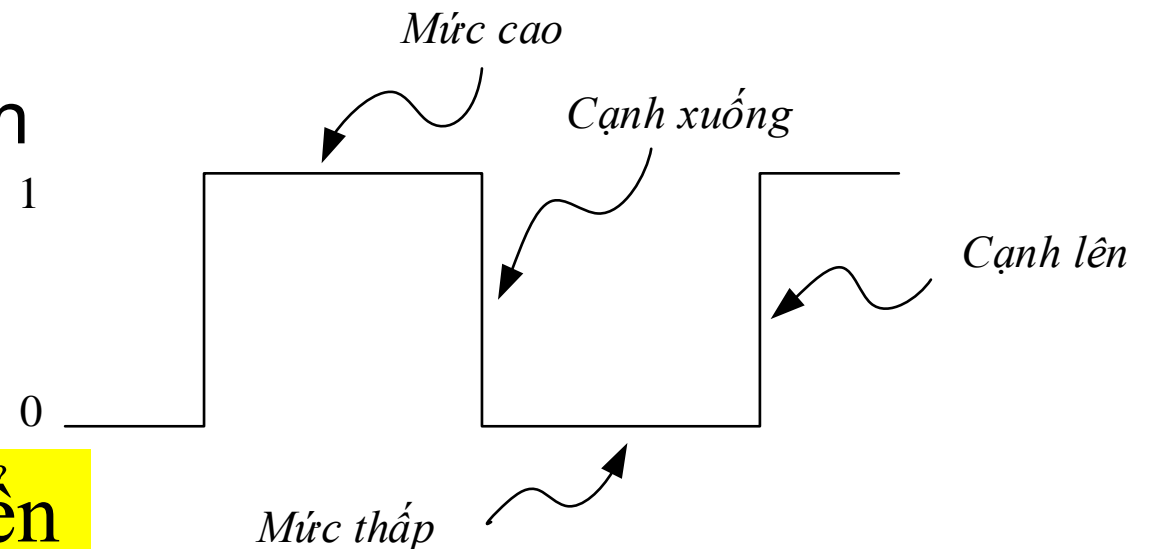
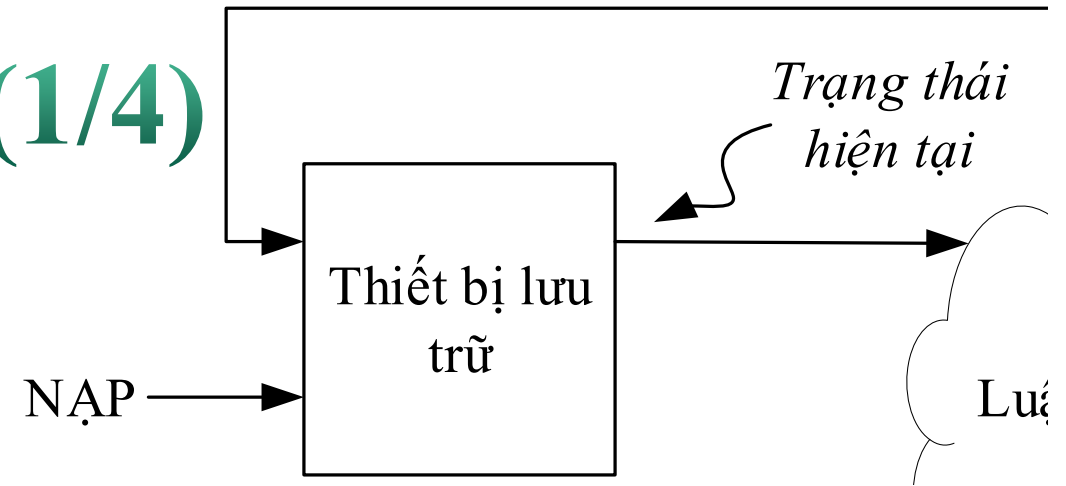
Trạng thái là tổ hợp các giá trị được lưu trong các thiết bị lưu trữ

- Thiết bị lưu trữ: Lưu trữ trạng thái hiện tại
- Luận lý tổ hợp: Xử lý để xác định trạng thái kế tiếp và ngõ ra
- Ngõ vào: Các ngõ vào
- Ngõ ra: Các ngõ ra
- NẠP: Ngõ vào điều khiển việc cập nhật giá trị

Thiết bị lưu trữ (1/4)

- Có ít nhất 1 ngõ ra mang giá trị mà nó lưu trữ (Q)
- Có ít nhất 1 ngõ vào để thu nhận dữ liệu hoặc điều khiển
- Có 1 ngõ vào NẠP để điều khiển việc cập nhật giá trị (E, CLK)
  - Latch: Tích cực theo mức
  - Flipflop: Tích cực theo cạnh

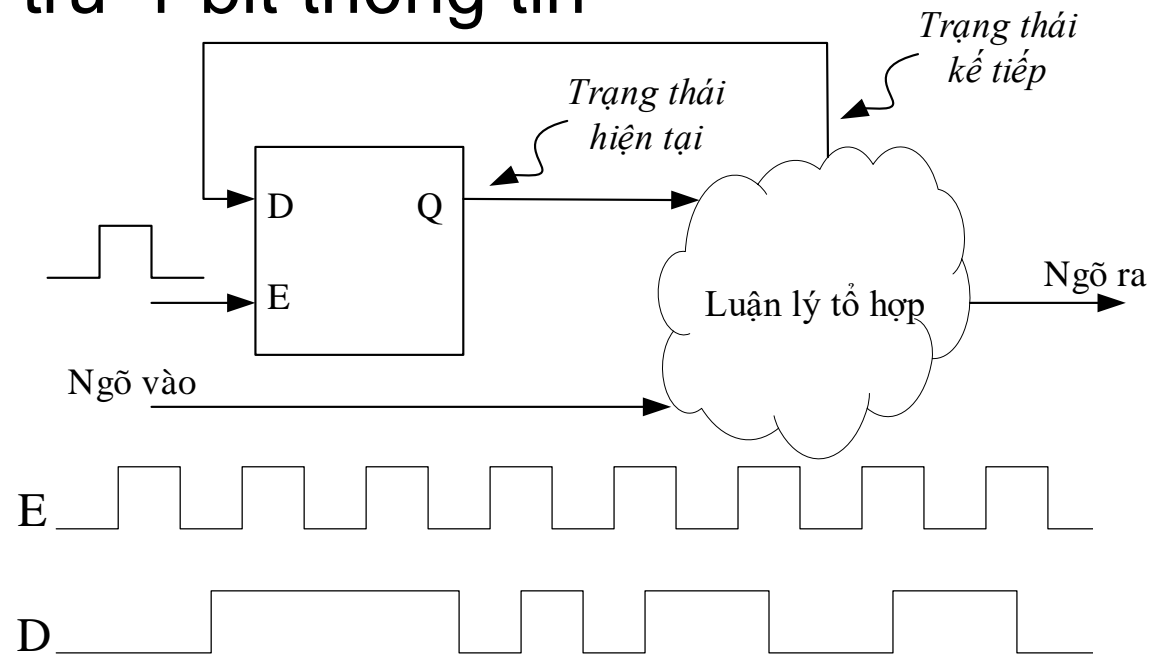
Ghi (lưu) theo một tín hiệu điều khiển²

Thiết bị lưu trữ (2/4) - Latch

- Latch là một thiết bị lưu trữ tích cực theo mức có khả năng lưu trữ 1 bit thông tin

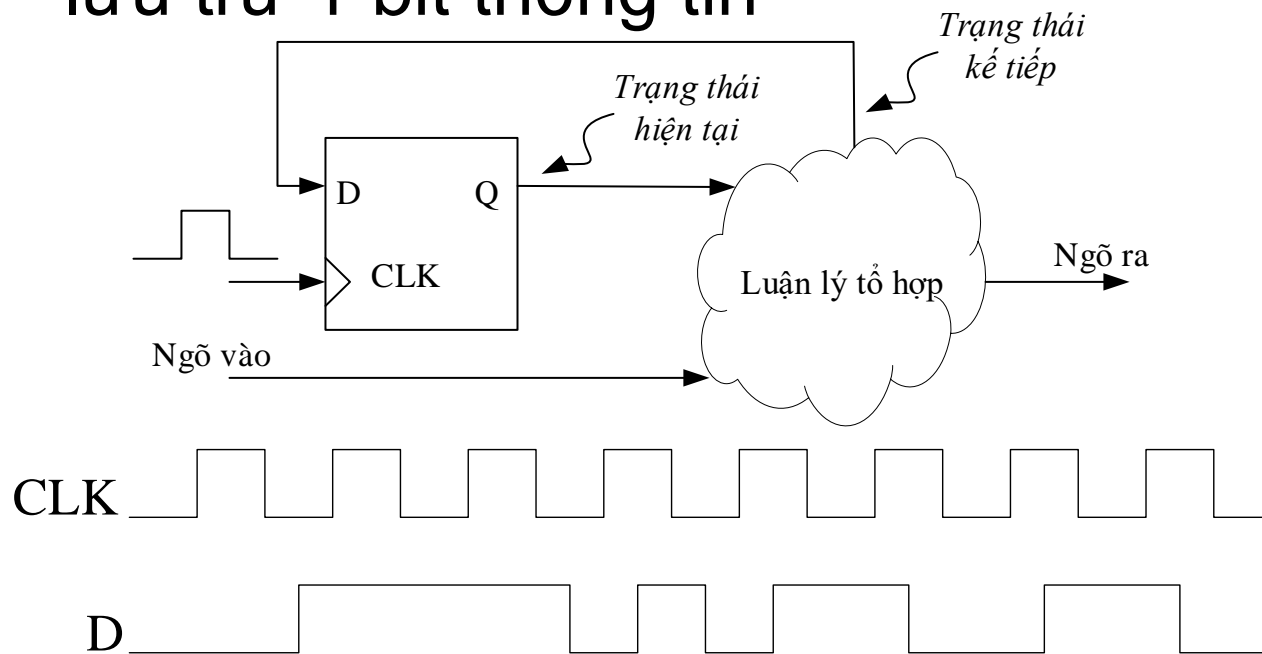
E	D	Q	Q ⁺
0	0	0	0
0	0	1	1
0	1	0	0
0	1	1	1
1	0	0	0
1	0	1	0
1	1	0	1
1	1	1	1

E	Q ⁺
0	Q
1	D

Thiết bị lưu trữ (3/4) - Flipflop

- Flipflop là một thiết bị lưu trữ tích cực theo cạnh có khả năng lưu trữ 1 bit thông tin

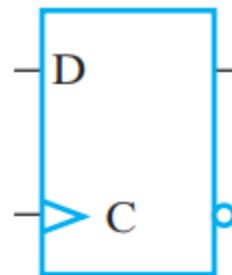
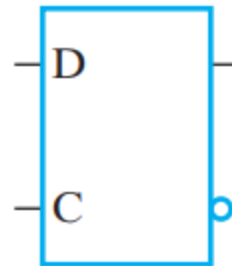

CLK	D	Q	Q ⁺
-	0	0	0
-	0	1	1
-	1	0	0
-	1	1	1
↑	0	0	0
↑	0	1	0
↑	1	0	1
↑	1	1	1

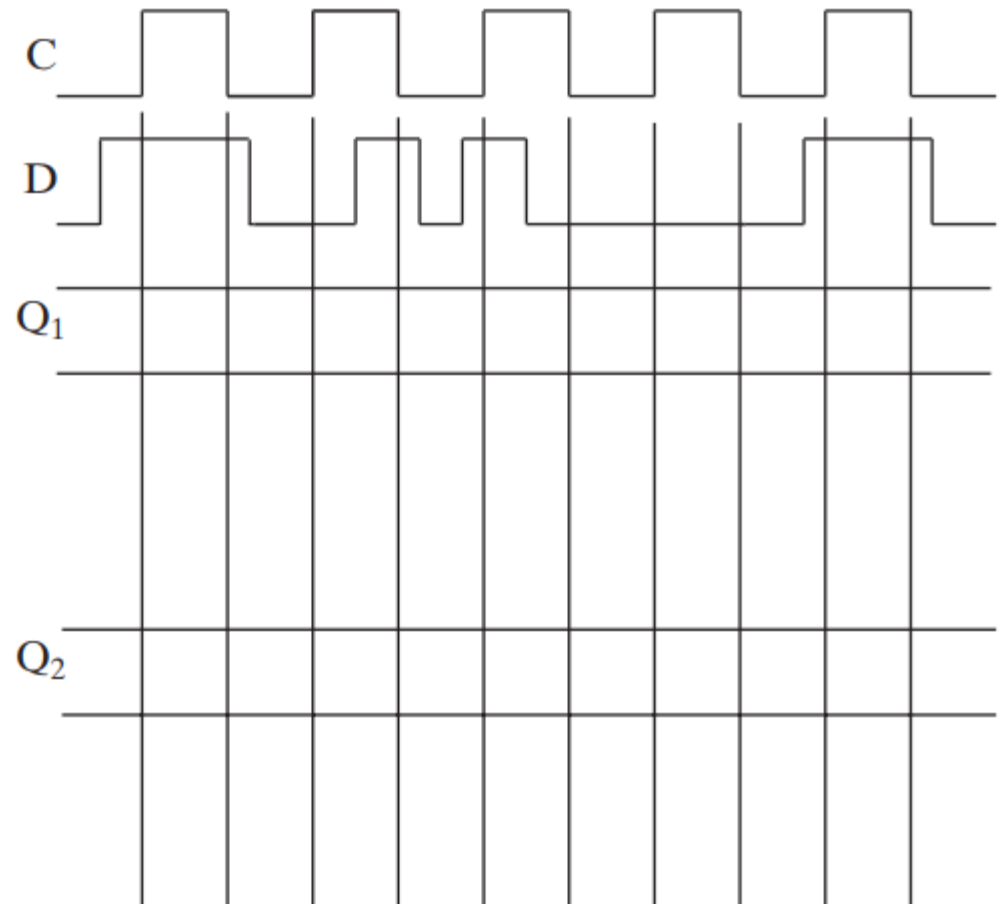
CLK	Q ⁺
-	Q
↑	D

- Hoàn thành dạng sóng của Q1 và Q2

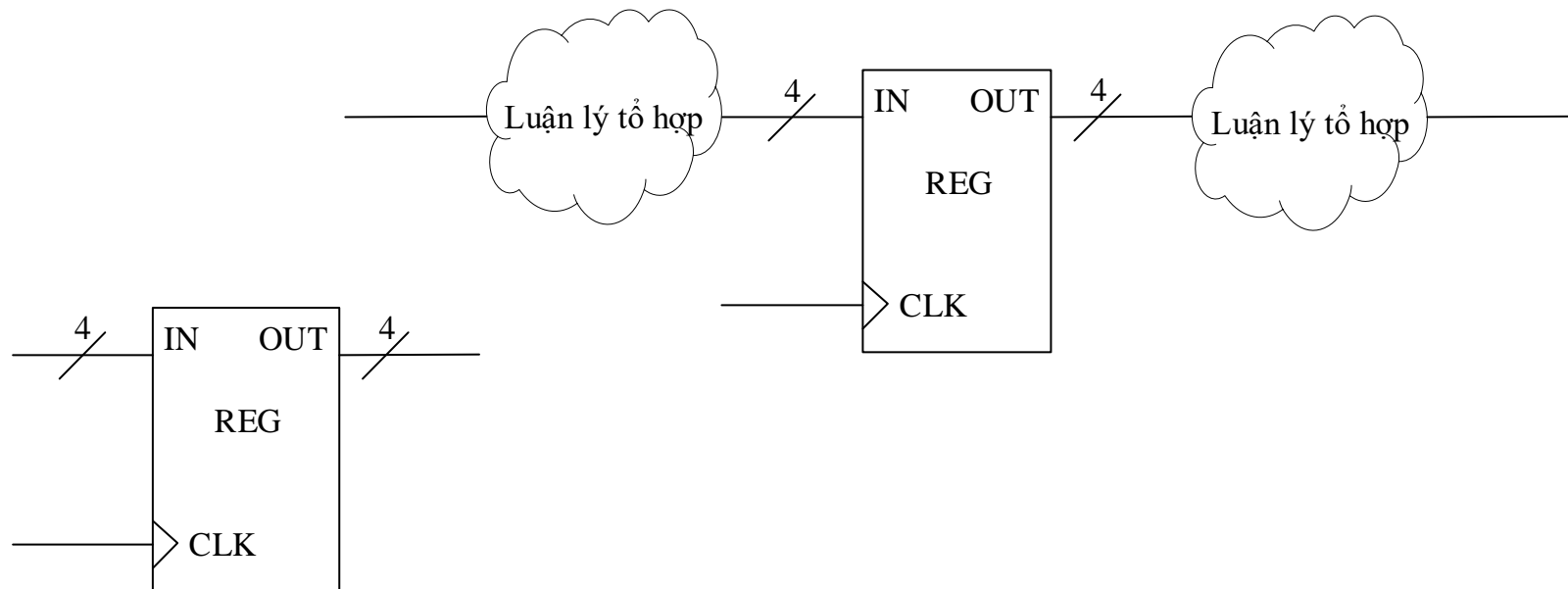
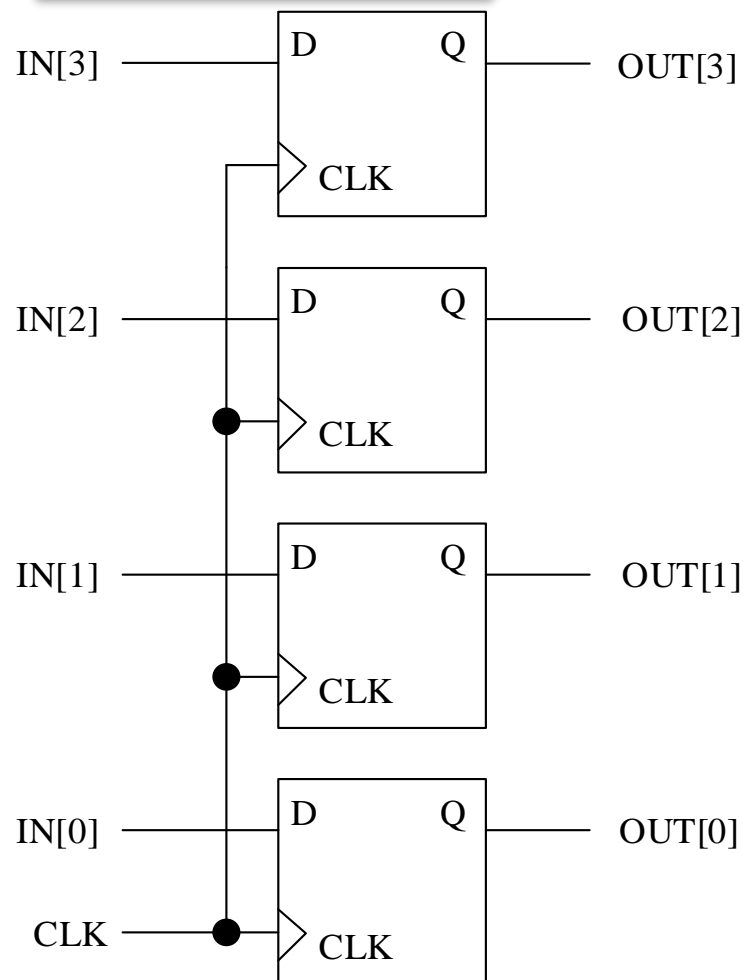
Quiz 4

Thiết bị lưu trữ (4/4) – Thanh ghi

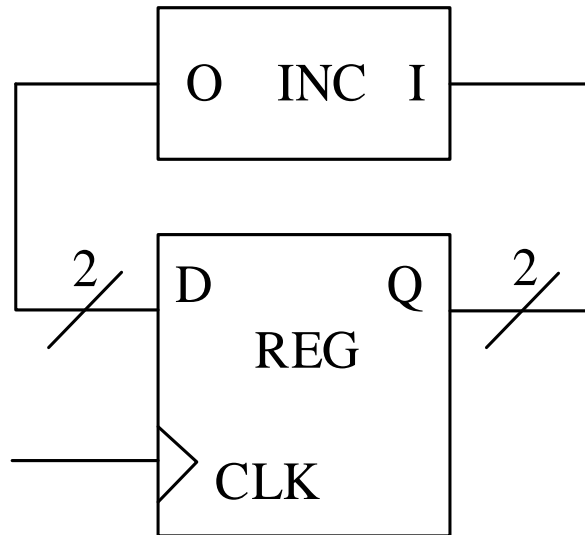
- Thanh ghi là một thiết bị lưu trữ được cấu tạo bởi các flipflop nối chung ngõ vào CLK
  - Có thể bổ sung khối luận lý tổ hợp để xử lý

Quiz 5

- INC là bộ tăng giá trị lên 1. Trong đó O là ngõ ra và I là ngõ vào. Mỗi quan hệ giữa O và I là: $O = I + 1$. REG là thanh ghi chứa 2 D flipflop. Giả sử ban đầu $Q = 0$, sau 4 lần ngõ vào CLK tích cực thì Q bằng bao nhiêu?

Câu hỏi và Bài tập (1/2)

Thiết kế mạch số phát hiện người chiến thắng trong một cuộc thi “oẳn tù tì” giữa 2 người.

Biết rằng 3 đòn được mã hóa như bên dưới:

Đòn	Mã hóa
Giấy	01
Kéo	10
Búa	11

Câu hỏi và Bài tập (2/2)

- Ngõ vào D của D flipflop có biểu thức $D = AR + E$. Hãy vẽ dạng sóng của ngõ ra Q

